

บทบาททางการเมืองของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565

The Political Role of Thawatwong Na-Chiangmai as the Lanna Royalty During 1988 - 2022

พงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง

Pongsak Kaewsuanmuang

มหาวิทยาลัยสยาม

Siam University

Corresponding Author E-mail : pongsaksm@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของ นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มนักการเมือง และกลุ่มที่ไม่เป็นนักการเมือง และประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ อาทิ การลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน และการร่วมงานสังคม เป็นกลไกที่สำคัญในการแสดงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ และความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือเป็นกลไกทางการเมืองน้อยมาก ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การเป็นที่รู้จักและการสร้างความเชื่อมั่นในความรักแผ่นดินเกิด ผ่านบทบาททายาทตระกูล ณ เชียงใหม่ แต่ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง และมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ความภักดีทางการเมือง (Political Loyalty) เป็นกลไกที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานการเมือง โดยการยึดมั่นร่วมงานการเมือง ภายใต้หลักคิดการมีหัวหน้าที่เพียงคนเดียว
- 2) การลงพื้นที่พบปะประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมสังคม และเข้าถึงชาวบ้าน เป็นกลไกใน

การทำงานการเมืองจนประสบความสำเร็จ 3) การเป็นชนชั้นนำเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ
4) แนวทางการตัดสินใจทางการเมืองโดยลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง ไม่
ใช้ความเป็นชนชั้นนำ เป็นกลไกในการทำงานการเมือง

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง/ เจ้าชายฝ่ายเหนือ/ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

Abstract

This research aimed to investigate the political influence and engagements of Mr. Thawatwong Na-Chiangmai, who served the Northern Kingdom of Chiang Mai from 1988 to 2022. He contributed to the development of a comprehensive understanding of political machinery, success factors, and guidelines for political decision-making. Based on a mixed-method research approach, this study utilized a variety of data collection techniques, including documentary research, in-depth interviews, and questionnaires. In this study, the 400 research participants were segregated into two distinct groups: the qualitative research population, consisting of politicians and non-politicians; and the quantitative research population, comprising residents living in the 3rd Constituency of Chiang Mai Province. To analyze the data, content analysis and descriptive statistics techniques were employed.

The study revealed that Mr. Thawatwong Na-Chiangmai Political roles other than those provided by law, such as going to the area to meet with villagers and social participation. It is an important mechanism in showing the political role of Mr. Thawatwong Na-Chiangmai, and being a northern lord is very little a political mechanism. The success factors are Being known and building confidence in loving the land of one's birth. Through his role as the heir to the Na-Chiangmai family, his royalty in the North did not affect political decisions. And there are important suggestions as follows; 1) Political loyalty is a mechanism that affects success in political work. By adhering to political work Under the principle of having only one boss; 2) The considered visiting and engaging with the villagers an effective tactic for fostering social connections and accessing their perspectives, which were crucial in his political work; 3) This elitism was a key success factor; 4) The approach of not using

superiority or elitism was a political strategy that helped narrow the gap between citizens and politicians.

Keyword: political role, Lanna Royalty, Thawatwong Na-Chiangmai

บทนำ

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองใหญ่ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองโดดเด่น ในฐานะรัฐมนตรี กรรมการบริหารพรรคการเมือง กลุ่มตระกูลการเมือง และในฐานะเจ้าชายฝ่ายเหนือ โดยนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ หรือ เจ้าหนูย เป็นนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529 ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรครวมไทย ได้รับคะแนนเป็นลำดับที่ 4 (กรรมการปกครอง, 2529) และได้รับเลือกตั้งสมัยแรกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคกิจสังคม จากนั้นจึงได้ย้ายมาสังกัดพรรคความหวังใหม่ ซึ่งมีพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นหัวหน้าพรรค และนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเลขาธิการพรรค เป็นรองหัวหน้าพรรค ในเวลาต่อมา นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก 4 สมัย ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาทเป็นนักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่ (โสภณ เกียรติเชิดแสงสุข, 2555) ประกอบกับการเป็นทายาทของตระกูล ณ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นตระกูลที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ในฐานะนครประเทศราชของสยาม หรือเจ้าชายฝ่ายเหนือ มีบทบาททางสังคมและบทบาททางเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นตระกูลการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2551) จากบทบาททางการเมืองของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ 5 สมัย เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ 3 กระทรวง เป็นรองหัวหน้าพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล เคยได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และมีส่วนสนับสนุนให้บุคคลในครอบครัวได้รับเลือกตั้งจนมีบทบาททางการเมือง เป็นที่รู้จักและจดจำในฐานะอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในฐานะเจ้าชายฝ่ายเหนือ (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 283) ดังนั้น การศึกษาบทบาททางการเมืองของนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศดังกล่าว เพื่อช่วยให้เข้าใจกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิชาการเมืองการปกครอง

การเติมเต็มพื้นที่การศึกษาดังกล่าว จึงอาจเกิดขึ้นได้ด้วยการศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ทั้งในฐานะนักการเมือง รวมถึงการเป็นตัวแทนกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ กล่าวได้ว่าการศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงอาจเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการทำความเข้าใจการเมือง การปกครอง ที่เชื่อมโยงภาพของอดีตสู่ปัจจุบัน จากการเป็นตัวแทนกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ที่ยังคงมีบทบาทแข่งขันในทางการเมือง และอาจเสริมความเข้าใจ การเชื่อมโยงภาพการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์กลางภูมิภาคทางตอนเหนือ ที่สำคัญของประเทศไทย กับความเป็นไปของการเมืองการปกครองระดับชาติ ที่เคยมีตระกูลการเมืองจากเชียงใหม่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประกอบกับนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เคยดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่หลายด้าน รวมถึงเป็นนักการเมืองที่มีสถานะเป็นทายาทของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ซึ่งอาจมีแนวคิดทางการเมืองที่ถูกกลมกลืนแตกต่างกันไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565
- 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย เอกสารต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการ

จัดทำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกโดยใช้แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่กำหนดไว้โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 ข้อมูลจากการเก็บการสัมภาษณ์เชิงลึกตามขั้นตอนที่ 3 และแบบสอบถามตามขั้นตอนที่ 4 นำมาวิเคราะห์และถ่วงน้ำหนักข้อมูลที่ได้รับคำตอบมา

ขั้นตอนที่ 6 รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 5 นำมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 7 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 6 มาเขียนข้อค้นพบในการวิจัยซึ่งมีการตรวจสอบจากแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม เพื่อให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565

ขั้นตอนที่ 8 จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ได้ผลการวิจัยดังนี้

1) บทบาททางการเมืองด้านฝ่ายบริหาร นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในช่วง พ.ศ. 2538 – 2539 มีผลงานสำคัญคือ การจัดตั้งองค์กรสนับสนุนและพัฒนากองเสริมสุขภาพ หรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปัจจุบัน รวมถึงการกำหนดนโยบายการให้แพทย์ทันตแพทย์ และเภสัชกรที่เกษียณอายุราชการได้ทำงานด้านบริการต่อ ในสถานพยาบาลของรัฐ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ในช่วง พ.ศ. 2539 – 2540 มีผลงานสำคัญคือ การออกนโยบายให้ธนาคารออมสินนำร่องจัดทำโครงการ “บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ โดยยึดหลักศาสนาอิสลามหรือบัญชีเงินฝากที่ไม่ให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย” พัฒนาสู่การเป็นธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2540 เป็นเวลา 15 วัน เป็นการดำรงตำแหน่งในระยะเวลาสั้นๆ ยังไม่มีบทบาทหรือผลงานสำคัญในตำแหน่งดังกล่าว

การแสดงบทบาททางการเมืองฝ่ายบริหาร (ในฐานะรัฐมนตรี) ส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลงานเชิงนโยบาย มากกว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่ จึง

ไม่มีผลงานโดดเด่นในระดับจังหวัด และในขณะเดียวกันการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี กลับส่งผลให้บทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ลดลง อันเนื่องมาจากการใช้เวลาส่วนใหญ่ในการบริหารราชการแผ่นดินของกระทรวงที่ได้รับมอบหมาย และใช้เพียงเวลาช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ในการลงพื้นที่พบปะประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ยังคงมีการแสดงบทบาทในการรับฟังปัญหาของประชาชนนำไปสู่การผลักดันเชิงนโยบาย อาทิ การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบด้วยการส่งเสริมให้โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง รับผิดชอบต่อยาสูบในราคาที่สูงขึ้น และจากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นมีลักษณะไม่ใช่พนักงานการเมืองผู้ริเริ่มโครงการ หรือนักการเมืองจอมโปรเจก (อนุ เนินหาด ,การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566)

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะรัฐมนตรี มีการแสดงออกในลักษณะเป็นผู้ประสาน ผู้ปฏิบัติมากกว่าการเป็นผู้ผลักดันโครงการ เพราะบุคคลส่วนตัวเป็นคนที่มีความประณีประนอม ไม่มีการรวมกลุ่มการเมืองกับนักการเมืองคนอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ จึงไม่แสดงบทบาทขัดแย้งกับกลุ่มการเมืองอื่น ประกอบกับนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างน้อย จึงมักไม่เห็นบทบาทของการร่วมมือกันริเริ่ม ผลักดันโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ อันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่น้อยกว่าการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อเปรียบเทียบกับ การดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในช่วง พ.ศ. 2535 – 2537 ซึ่งมีบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มากกว่า เช่น การสนับสนุนให้มีการก่อสร้างถนนวงแหวนรอบเมืองเชียงใหม่ และการก่อสร้างหมู่บ้านพักนักกีฬาในจังหวัดเชียงใหม่

2) บทบาททางการเมืองด้านฝ่ายนิติบัญญัติ นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มเข้าสู่การทำงานการเมืองเป็นครั้งแรกในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในสังกัดพรรครวมไทย ซึ่งมีนายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นหัวหน้าพรรค โดยไม่ได้มีใครชักชวนหรือสนับสนุน แต่ในครั้งนั้นได้รับคะแนนเป็นลำดับที่ 4 จึงไม่ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งในครั้งนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แพ้ให้กับคะแนนความนิยมในตัวบุคคลของอาจารย์จำรูญ ไชยลังการณ อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ต่อมามีนักการเมืองท้องถิ่นได้ชักชวนให้ร่วมงานกับกลุ่มอานันท์ภูมิ กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่ขณะนั้นยังไม่ให้ความสนใจการเมืองท้องถิ่น แม้ว่าเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ บิดาจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น หัวหน้ากลุ่มพัฒนาเวียงพิงค์ ต่อมาคือ กลุ่มประชาชนดี ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ (การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566) ว่า “ลงสมัคร ส.ส.ครั้งแรก ปี 2529 พรรครวมไทย โดยไม่มีใครชวนเลย ส่วนมากพรรคพวกจะ

ชวนลงเทศบาล แต่ผมไม่สนใจ ... ช่วงนั้นหลังการเมืองเจียบไประยะหนึ่ง เริ่มมาใหม่เลย ลองสมัครดู พรรคพวกคนใกล้ชิดก็คิดว่าเราลองเล่นๆ ... พ่อเป็นเทศบาลเป็นหัวหน้าพรรค”

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มมีบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ จากชักชวนของพลเอก พลเรือเอก พลเรือโท ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีภารกิจตั้งพรรคความหวังใหม่ จึงลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคกิจสังคมและชนะการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ครั้งแรก พ.ศ. 2531 และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ 5 สมัย ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2543 เป็นเวลาประมาณ 12 ปี บทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักการเมืองที่เข้าถึงชาวบ้าน มีร่วมงานสังคม ลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน เป็นที่รู้จักของชาวบ้านทั่วไป ประกอบกับช่วงนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่หลายคนเป็นรัฐมนตรี ทำให้ห่างจากการลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน เช่น นายสุบิน ปิ่นขยัน นายสุรพันธ์ ชินวัตร ซึ่งส่งผลให้นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับคะแนนนิยมเพิ่มมากขึ้น แต่ในบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร มีการอภิปรายค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับนักการเมืองคนอื่นๆ อาทิ นายอำนาจ ยศสุข นางผณิตรา ภัคเกษม ด้วยเหตุผลเพราะว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบุคลิกเป็นคนพูดน้อย ไม่ได้เน้นการปราศรัย สำหรับด้านนิติบัญญัติในฐานะกรรมการมีบทบาทในฐานะเป็นกรรมการการปกครอง ทำหน้าที่ศึกษาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น จึงส่งให้ได้รับความนิยมในกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง 2565 ในระยะแรกเป็นบทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลา 12 ปี ดำรงตำแหน่งกรรมการการปกครอง และตำแหน่งสำคัญคือ รองประธานกรรมการการต่างประเทศ บทบาททางการเมืองจึงอยู่ในกลุ่มนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูงมาก นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีฐานะทางเศรษฐกิจเป็นคนหบดี มีกำลังทรัพย์สามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนได้อย่างเต็มที่ เช่น การสนับสนุนน้ำดื่มในงานต่าง ๆ จนสื่อมวลชนกล่าวถึงว่าเป็น “ผู้มากบารมีของจังหวัดเชียงใหม่” หลังจากนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงมีบทบาททางการเมืองในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น และยังมีบทบาททางการเมืองในการเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองของนางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ ในการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับการชักชวนจากหลายพรรคการเมือง แต่ท่านปฏิเสธและได้วางมือทางการเมือง เพราะต้องการพักผ่อน จึงไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ในส่วนของนางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ และบุตรสาวยังให้ความสนใจงานการเมือง

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ถูกแสดงออกในลักษณะเป็นบุคคลหนึ่ง เงียบ พุดน้อย มีความประนีประนอมสูง ไม่ขัดแย้งกับนักการเมืองคนอื่น ทำงานในรูปแบบเฉพาะกลุ่มมากกว่าการทำงานร่วมกับนักการเมืองกลุ่มอื่นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยเหลือประสานงาน เช่น นางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ นายเฉลิม (ชุตินพ) สารแปง อาจมีเหตุมาจากการเป็นนักการเมืองในสังกัดพรรคความหวังใหม่ แตกต่างจากนักการเมืองคนอื่นในจังหวัดเชียงใหม่ อีกด้านหนึ่งนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีลักษณะเป็นบุคคลที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ไม่ถือตัว ไม่มีภาพลักษณ์การถนอมทุนคืนจากการเมือง

3) บทบาททางการเมืองด้านพรรคการเมือง นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มทำงานการเมืองครั้งแรกในสังกัดพรรครวมไทย ต่อมาย้ายมาสังกัดพรรคกิจสังคม กระทั่ง พ.ศ. 2533 พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ร่วมกับนักการเมืองก่อตั้งพรรคความหวังใหม่ ซึ่งเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ บิดาสนิทสนมกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ และจากการศึกษาพบว่า นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีแนวความคิดที่จะไม่เข้าร่วมงานการเมืองกับพรรคการเมืองอื่น นอกเหนือจากการเข้าร่วมกับ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ปัจจัยสำคัญอีกประการคือ ความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จากกรณีการลงมติแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

บทบาททางการเมืองในพรรคความหวังใหม่แสดงออกในลักษณะการเป็นแกนนำพรรค เป็นสมาชิกในกลุ่มของหัวหน้าพรรค มีบทบาทในการเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคเหนือตอนบน แต่บทบาทไม่ได้โดดเด่นในลักษณะการเป็นแกนนำกลุ่ม หรือหัวหน้ากลุ่มในพรรคความหวังใหม่ แต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดภาคเหนือของพรรคความหวังใหม่เพียงไม่กี่คนที่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี เหตุผลคือ ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ กับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ และการเป็นคนที่มีบุคลิกไม่นิยมการเปลี่ยนแปลง

การดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในลักษณะการเป็นแกนนำพรรค ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดภาคเหนือ โดยเฉพาะบทบาทที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสนับสนุนให้นางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ แต่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ก็ไม่ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ภายใต้การดูแล รวมถึงบทบาทในการนำเสนอเรื่องราวเป็นนโยบายของพรรคความหวังใหม่ และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เช่น การช่วยเหลือกลุ่มชาวไร่ยาสูบ เป็นต้น

นอกจากการแสดงบทบาททางการเมืองผ่านพรรคความหวังใหม่ ก็ไม่ปรากฏว่ามี การแสดงบทบาททางการเมืองผ่านพรรคการเมืองอื่นใด นอกจากการสนับสนุนนาง กิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ และร้อยเอกหญิง เตือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือก ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งท้องถิ่น ในสังกัดพรรคเพื่อแผ่นดิน พรรค ประชาธิปัตย์ พรรคพลังประชารัฐ พรรครวมไทยสร้างชาติ ซึ่งเป็นลักษณะการสนับสนุน เฉพาะตัวไม่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง โดยส่วนตัวของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้เข้า ร่วมหรือสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น ซึ่งนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ให้เหตุผลว่า “ต้องการมีหัวหน้าเพียงคนเดียว คือ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ”

4) บทบาททางการเมืองด้านการเมืองท้องถิ่น นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นบุตรเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ หัวหน้ากลุ่มเวียงพิงค์ ต่อมาคือกลุ่มประชาสันติ กลุ่มการเมืองในเทศบาลนครเชียงใหม่ และได้รับการชักชวนทำงานการเมืองท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่ โดยนายวรกร ตันตราพันธ์ หัวหน้ากลุ่มอานันทภูมิ แต่ในช่วง ระยะเวลาอันนั้นยังไม่ได้ให้ความสนใจการเมืองท้องถิ่น จนกระทั่งบทบาททางการเมือง ในระดับท้องถิ่นของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มมีเพิ่มมากขึ้นภายหลังการเลือก ตั้ง พ.ศ. 2544 ซึ่งขณะนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ และครอบครัวสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดพรรคความหวังใหม่ แต่ไม่ได้รับเลือก ตั้ง และ พ.ศ. 2547 มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรงเป็นครั้งแรก นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้มีการพูดคุยกับนายปกรณ์ บูรณุปกรณ์ เกี่ยวกับแนวทางการ ทำงานการเมือง จึงลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคไทยรักไทย แต่ในการเลือกตั้งครั้งนั้น พรรคไทยรักไทยให้การสนับสนุนผู้สมัครหลายคน ทำให้กลุ่มของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แยกตัวออกจากการร่วมงานกับพรรคไทยรักไทย แต่อย่างไรก็ตามประชาชนก็รู้จักนายธวัช วงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

บทบาททางการเมืองในการเมืองระดับท้องถิ่น ระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2565 ถูกแสดงออกในลักษณะไม่โดดเด่นมากนัก ไม่ค่อยเป็นข่าวทางสื่อมวลชน การทำงาน ในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ไม่ราบรื่น มีอุปสรรคและเหตุขัดข้อง บ่อยครั้ง เนื่องจากปัญหาความไม่ลงตัวของการทำงานร่วมกันกับพรรคไทยรักไทย หลังจาก หมดยุคการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2551 บทบาท ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ลดลงมาก

บทบาททางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นแสดงออกในลักษณะเป็นผู้นำกลุ่ม การเมืองท้องถิ่น ในชื่อ “กลุ่มคนเจียงใหม่” เป็นผู้กำหนดแนวทางนโยบายการทำงาน ของกลุ่ม โดยมีนายเฉลิม (ขุติพน) สารแปง เป็นผู้สนับสนุน นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้ แสดงบทบาทในลักษณะการเป็นผู้ประสานกลุ่มการเมืองระดับชาติ หรือการร่วมทำงาน

กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ในขณะนั้น เหตุผลเพราะว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบุคลิกภาพเป็นคนพูดน้อย เงียบขรึม ประณีประนอม มีผู้ช่วยทำหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มการเมืองแทนได้ที่อยู่แล้ว ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของพลตำรวจตรี อนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “เจ้าหนูย สไตลค์คนเหนือ คนดี จิตใจดี ประณีประนอม ไม่ขัดแย้งกับใคร ไม่กระทบใคร ไม่กล่าวหาใครลับหลัง”

ในฐานะนักการเมืองท้องถิ่น เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง แสดงบทบาททางการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ไม่โดดเด่นชัดเจน ไม่มีผลงานโครงการสำคัญที่โดดเด่น รวมทั้งการทำงานส่วนใหญ่เป็นลักษณะงานประจำ เหตุผลเนื่องจากการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในระยะแรกอยู่ภายใต้สังกัดพรรคไทยรักไทย การแสดงบทบาททางการเมืองจึงอยู่ภายใต้ขอบเขตจำกัด

5) บทบาททางการเมืองด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง จากการเป็นบุตรของเจ้านายฝ่ายเหนือและนักการเมืองท้องถิ่น เป็นหลานของเจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ 2 สมัย ทายาทของเจ้าหลวงธรรมลังกา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 2 (พ.ศ. 2359 – 2365) นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ใช้ชีวิตวัยเด็กภายในคุ้มห้วยแก้ว และเข้ารับการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ในทางการเมืองนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ร่วมก่อตั้งพรรคความหวังใหม่ และเป็นแกนนำพรรคมาโดยตลอด จากการศึกษาพบว่าสถานะความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ น้อยมาก แต่สื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปจะเรียกว่า “เจ้าหนูย” แต่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่เคยติดตามบิดาไปทำหน้าที่เจ้านายฝ่ายเหนือ เช่น การเฝ้ารับเสด็จ และการเป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ ก็ไม่มีผลต่อแนวความคิดทางการเมืองหรือการชักนำเข้าสู่งานการเมืองแต่อย่างใด แต่มีความเห็นว่าการเป็นทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ อาจมีผลต่อคะแนนนิยมซึ่งคนเชียงใหม่ให้ความเชื่อมั่นว่าเป็นคนดั้งเดิม และจะมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ แต่การมีฐานะเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่อย่างมาก ประชาชนทั่วไปรับรู้ถึงสถานะความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ และส่งผลต่อคะแนนนิยมของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ตั้งแต่แรกเริ่ม แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือในการหาเสียงเลือกตั้ง เพราะต้องการภาพลักษณ์ความเป็นสามัญชน เข้าถึงได้ง่าย ติดดินมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามสื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปก็เรียกว่า “เจ้าหนูย” แสดงออกถึงการรับรู้และภาพจำ ในความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ การเติบโตในคุ้มห้วยแก้ว และการเลี้ยงดูในวัยเยาว์ย่อมมีผลต่อแนวคิดและการแสดงบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่โดยอ้อม

6) บทบาททางการเมืองด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นทายาทสายสกุลเจ้าหลวงธรรมลังกา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 2 เป็นคณะกรรมการมูลนิธินรราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ ชุดก่อตั้ง พ.ศ. 2535 แต่แสดงบทบาทในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือน้อยมาก เนื่องจากไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมกับมูลนิธิ สมาคม หรือกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ แต่การเป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ ก็ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเป็นคนดั้งเดิม และจะมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ เหตุผลความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือจึงมีอิทธิพลต่อบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ปัจจุบันนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้มีบทบาทในมูลนิธิ สมาคมหรือกลุ่มใดที่เกี่ยวข้องกับเจ้านายฝ่ายเหนือ จะมีเพียงนางแสงตะวัน ณ เชียงใหม่ บุตรสาว ที่เข้ามามีบทบาทแทนในฐานะรองประธานมูลนิธินรราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ

จากการศึกษาพบว่ามีกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้แก่

1) ปัจจัยด้านฝ่ายบริหาร มีกลไกทางการเมืองคือ การลงพื้นที่พบปะพี่น้องประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไผ่ยาสูบ เป็นต้น ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การประสานความต้องการของประชาชนเพื่อเชื่อมโยงเข้ากับแนวนโยบายของกระทรวงที่ดูแลรับผิดชอบ จนสามารถผลักดันการตอบสนองการแก้ไขปัญหาความต้องการต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางการตัดสินใจ คือ การประนีประนอม ไม่ขัดแย้ง

2) ปัจจัยด้านฝ่ายนิติบัญญัติ มีกลไกสำคัญในการทำงานฝ่ายนิติบัญญัติคือ การลงพื้นที่พบปะประชาชน การร่วมงานสังคมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับพื้นที่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การประสานความร่วมมือกับกำนันผู้ใหญ่บ้านได้อย่างชัดเจน และกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมือง แนวทางการตัดสินใจจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตอบสนองความต้องการของกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นหลัก

3) ปัจจัยด้านพรรคการเมือง มีกลไกสำคัญในฐานะแกนนำพรรคการเมือง คือ การมีตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคและใช้ตำแหน่งแสดงบทบาททางการเมืองในจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การเป็นคนสนิทของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ และมีภรรยาเป็นนักการเมืองที่คอยให้การสนับสนุนทางการเมือง แนวทางการตัดสินใจจึงผูกพันกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นสำคัญ

4) ปัจจัยด้านการเมืองท้องถิ่น มีกลไกสำคัญในงานการเมืองท้องถิ่น คือ การมีผู้ช่วยงานการเมืองหรือเลขานุการที่มีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นเชื่อมประสานกลุ่มต่าง ๆ ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การสนับสนุนของพรรคไทยรักไทยในระยะแรก และการสนับสนุนของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น แนวทางการตัดสินใจทางการเมือง เป็นการประสานการเมืองท้องถิ่นระหว่างฝ่ายบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

5) ปัจจัยด้านการกล่อมเกลாதองการเมือง และปัจจัยด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) มีกลไกสำคัญในด้านการกล่อมเกลาทองการสังคม คือ การได้รับการถ่ายทอดจากสถาบันการศึกษามากกว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จกลับเป็นเรื่องของการเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ แนวทางการตัดสินใจจึงมุ่งเน้นการติดดินและการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงประชาชนมากกว่าสถานะและการปลูกฝังของครอบครัว

อภิปรายผล

จากการศึกษา “บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565” สรุปผลได้ว่า ปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ พรรคการเมือง และการเมืองท้องถิ่น) ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Robert A. Dahl (1996 อ้างใน เบญจมาภรณ์ ต้นหยง, 2552: 27) ซึ่งกล่าวถึงบทบาททางการเมืองว่าเป็นการแสดงออกของบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันทางการเมืองหรือเป็นนักการเมือง ว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย สามารถแบ่งบทบาททางการเมืองได้เป็น 2 ส่วน คือ (1) บทบาททางการเมืองตามกฎหมายบัญญัติ โดยนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาทในฐานะกรรมการการปกครอง ทำหน้าที่ศึกษาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น บทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด บทบาทในฐานะรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป (2) บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ โดยการแสดงบทบาทเป็นนักการเมืองที่เข้าถึงชาวบ้าน การร่วมงานสังคม ลงพื้นที่พบปะชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ การเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคความหวังใหม่ ดูแลพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือ

ผลการศึกษาสอดคล้องกับเกชา ป้อมงาม (2553: ง) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ” พบว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ คือ (1) บทบาทในการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ (2) บทบาทในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (3) บทบาทในการทำหน้าที่ฝ่ายค้าน (4) บทบาทในการจัดตั้งรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปี 2551 โดยนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองที่สำคัญได้แก่ บทบาทในการบริหารพรรคความหวังใหม่ บทบาทในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทการทำหน้าที่รัฐมนตรีในฝ่ายบริหาร เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญในการแสดงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ สอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า (2551: 140) ซึ่งศึกษาเรื่องนักรบเมืองถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าวิธีการและกลวิธี ในการหาเสียงของนักรบเมืองถิ่นเชียงใหม่รูปแบบที่นิยมใช้ได้แก่ การหาเสียงแบบเข้าถึงชาวบ้าน และสอดคล้องกับวิลาสินี จินตลิขิตดี (2546: 1) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช” พบว่าเรื่องการรักษาอำนาจผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน แต่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ กลับมีบทบาทลดลงเนื่องจากกระแสท้องถิ่นนิยมของพรรคไทยรักไทย สอดคล้องกับชินภัทร์ สมุทรทัย (2546: ง) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ท้องถิ่นนิยมกับชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่าความเป็นท้องถิ่นนิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการหาเสียงเน้นท้องถิ่นของพรรคไทยรักไทย ในส่วนของปัจจัยความสำเร็จทางการเมือง คือ การยึดมั่นพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จนได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีและเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จึงเห็นได้ว่ามีความภักดีทางการเมืองสูงมาก รวมถึงเห็นได้ว่าแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง คือ การให้ความเคารพและให้เกียรติพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ การยืนหยัดอยู่กับพรรคความหวังใหม่ในปี 2544 และเข้าร่วมงานกับพรรคไทยรักไทย หรือการไม่ร่วมงานกับพรรคประชาธิปัตย์ มีเหตุผลมาจากพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

ปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม (การกล่อมเกลாதทางการเมือง และการเป็นชนชั้นนำ)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับธิดา สาระยา (ม.ป.ป.: 24-37) ซึ่งแบ่งชนชั้นในสังคมสุโขทัยออกได้เป็นสองชนชั้น คือ ชนชั้นปกครอง และชนชั้นที่ถูกปกครอง ในแต่ละชนชั้นจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มชนชั้นสังคมหลายกลุ่มย่อยด้วยกัน โดยนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นปกครอง เป็นทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ ส่งผลให้เป็นที่รู้จักมากกว่านักรบเมืองคนอื่น และสร้างความเชื่อมั่นถึงความตั้งใจทำงานเพื่อเมืองเชียงใหม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Buttommore (อ้างใน วรณรัชต์ พงษ์หนู, 2553: 31-32) ซึ่งกล่าวถึงประเภทชนชั้นนำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (The Colonial Administrator) ในฐานะตัวแทนและผู้ควบคุมอำนาจและผลประโยชน์ที่ได้รับการยอมรับจากส่วนกลาง มีลักษณะคล้ายคลึงกับชนชั้นเจ้านายฝ่ายเหนือ

ผลการศึกษายังพบอีกว่า นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับการเลี้ยงดูในคุ้มเจ้านายฝ่ายเหนือ และได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน กลุ่มนักเรียนจึงเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีฐานะทางเศรษฐกิจดี และได้ไปศึกษาระดับปริญญาตรีที่สหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับหม่อมราชวงศ์พทุทธิสาณ

ชุมพล (2553: 65-91) ที่กล่าวถึงการกล่อมเกลாத่างการเมือง ว่าเป็นกระบวนการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาท่างสังคม ทำให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ อันเกิดขึ้นจากการรับรู้ซ้ำ ๆ เป็นเวลานานจนซึมซาบเข้าไป นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงแสดงบทบาททางสังคมในฐานะชนชั้นน่าน้อยกว่าขุนบิดา ซึ่งได้รับการศึกษาจากโรงเรียนมหาดเล็กหลวง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของจำรัส ลาภเจริญสุข (2537: ง) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร” พบว่าการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์ บุญชนะ อัตถากร นั้น มีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีบทบาททางการเมือง ดังนี้ 1) คุณสมบัติส่วนตัว 2) ความรู้ความสามารถทางวิชาการ 3) ประสบการณ์ทางการเมืองที่หลากหลายเป็นระยะเวลายาวนาน เช่นเดียวกับนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ที่มีคุณสมบัติส่วนตัวในด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีบทบาททางการเมือง

ซึ่งจากการศึกษาวิจัยจะเห็นได้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ใช้ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือเป็นกลไกทางการเมืองน้อยมาก เพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง และปัจจัยแห่งความสำเร็จอีกประการหนึ่งคือ การเป็นที่รู้จักและการสร้างความเชื่อมั่นในความรักแผ่นดินเกิด ผ่านการเป็นทายาทตระกูล ณ เชียงใหม่ แต่ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือไม่ส่งผลต่อแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง อันจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ กับ ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งต่างเป็นทายาทตระกูล ณ เชียงใหม่ ด้วยกัน สอดคล้องกับเบญจวรรณ บุญโทแสง (2550: 253-263) ซึ่งศึกษาพัฒนาการการปรับตัวทางการเมืองของกลุ่มอำนาจท้องถิ่น ภายหลังจากการผนวกดินแดนของสยาม (พ.ศ. 2442-2547) กรณีศึกษาตระกูล ณ เชียงใหม่ พบว่ามีการปรับตัวทางการเมืองของตระกูล ณ เชียงใหม่ ประสบความสำเร็จในการปรับตัวเพื่อรักษาความเป็นชนชั้นนำให้มีความสำคัญกับปัจจัยด้านชาติกำเนิด ความเป็นเจ้านายสืบเชื้อสายตรง โดยเฉพาะนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

องค์ความรู้จากงานวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 ได้องค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองที่นักการเมืองจะใช้เป็นกลไกในการทำงานการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองที่สำคัญ ดังนี้

1) ความภักดีทางการเมือง (Political Loyalty) เป็นกลไกในการทำงานการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานการเมือง โดยการยึดมั่นร่วมงานการเมืองภายใต้

ได้หลักคิดการมีหัวหน้าเพียงคนเดียว ในฐานะบุคคลสำคัญในชีวิตการเมือง

2) การใช้วิธีการลงพื้นที่พบปะประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการเข้าถึงชาวบ้านอย่างเรียบง่าย เป็นกลไกในการทำงานการเมืองจนประสบความสำเร็จ

3) การเป็นชนชั้นนำ และบุคลิกความเป็นคนประนีประนอม เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ

4) การตัดสินใจทางการเมืองโดยลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง ไม่ใช้ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือหรือชนชั้นนำ และตัดสินใจทางการเมืองโดยการลดความขัดแย้งในกลุ่มการเมืองต่าง ๆ

สรุป

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีการแสดงบทบาททางการเมืองด้านฝ่ายบริหารในฐานะรัฐมนตรี ลักษณะเป็นผู้ประสานและทำงานในรูปแบบของงานประจำ นโยบายระดับกระทรวงมากกว่างานเชิงพื้นที่ เป็นผู้ผลักดันวาระเฉพาะเรื่องในฐานะกรรมธิการมากกว่าในบทบาทของการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร และแสดงบทบาทของการเป็นผู้แทนทางสังคมมากกว่าการเป็นผู้แทนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นแกนนำพรรคซึ่งมีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรค ดูแลรับผิดชอบการคัดเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่กลับไม่แสดงบทบาทในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือแต่อย่างใด

กลไกทางการเมืองคือ การลงพื้นที่พบปะพี่น้องประชาชนกลุ่มต่าง ๆ การมีผู้ช่วยทำงานการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นเชื่อมประสานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การประสานความต้องการของประชาชนเพื่อเชื่อมโยงเข้ากับแนวนโยบายของกระทรวงที่ดูแลรับผิดชอบได้อย่างเป็นรูปธรรม การเป็นคนสนิทของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ การมีภรรยาเป็นนักการเมืองที่คอยให้การสนับสนุนทางการเมือง และการเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ

แนวทางการตัดสินใจของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ คือ การประนีประนอม ไม่ขัดแย้ง ยืดโยงการตัดสินใจกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และการไม่แสดงบทบาทลักษณะเจ้าขุนมูลนายในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2529). รายงานวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529.

กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง

เกชา ป้อมงาม. (2553). บทบาททางการเมืองของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ. วิทยานิพนธ์

- ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำรัส ลาภเจริญสุข. (2537). บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์บุญชนะ อัดถากร. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินภัทร์ สมุทรทัย. (2546). ท้องถิ่นนิยมกับชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ในจังหวัดเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดา สาระยา. (ม.ป.ป.). **โครงสร้างของชนชั้นในสังคมสุโขทัย.** กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- เบญจมาภรณ์ ต้นหยง. (2552). แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอกสมคิด ศรีสังคม. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจวรรณ บุญโทแสง. (2550). พัฒนาการการปรับตัวทางการเมืองของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นภายหลังการผนวกดินแดนของสยาม (พ.ศ. 2442-2547): กรณีศึกษาตระกูล ณ เชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. (2553). **ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณรัชต์ แพงหนู. (2553). บทบาททางการเมืองของสมาคมกลุ่มชาวไร่อ้อยเขต 7 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิลาสินี จินตลิขิตดี. (2546). บทบาททางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2551). **นักการเมืองจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- โสภณ เกียรติเชิดแสงสุข. (2555). **การศึกษาการดำเนินงานของ โรงแรมเซ็นทารา ดวงตะวัน เชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.**